

HVERT SJETTE MENNESKE SULTER

Hvert sjette menneske sulter

Rapport fra Folkekirkens Nødhjælp

Vi lever i en globaliseret verden, hvor de fattigste rammes hårdt af konsekvenserne af vores levevis. På det seneste er verdens fattigste ramt af en række store globale kriser, som tilsammen udgør en gigantisk udfordring. FN's generalsekretær Ban Ki Moon betegnede sidste år situationen som "en global udviklingskrise", hvor de stigende fødevarerpriser truede med at udlette alle de positive fremskridt, som er opnået i verdens fattigste lande i det seneste årti. Sult og hungersnød er dermed blevet en trussel for den globale udvikling, hvilket for nylig fik det verdensøkonomiske topmøde i Davos til at fremhæve den globale fødevarer-sikkerhed, som en af de væsentligste trusler mod verdensøkonomien og den politiske stabilitet.

Folkekirkens Nødhjælp frygter, at fødevarerkrise, finanskrisen, energikrisen og klimakrisen vil blive afslutningen på et imponerende årti med færre konflikter, øget økonomisk vækst samt et styrket demokrati og politisk ansvarlighed i mange fattige lande. Derfor efterlyser vi politisk lederskab til at iværksætte en samlet og global strategi, der markant styrker fødevarer-sikkerheden og landbrugsudviklingen i verdens fattigste lande. Det er også vores ansvar hvis verdenssamfundet ignorerer, at hvert sjette menneske sulter.

Folkekirkens Nødhjælp anbefaler derfor bl.a., at Danmark øger den direkte udviklingsbistand til fødevarer-sikkerhed og landbrugsudvikling samt går forrest i mobiliseringen af markant flere ressourcer til at kompensere og understøtte de fattigste lande i at tilpasse sig konsekvenserne af klimaforandringerne.

En milliard mennesker sulter

I Danmark er det næsten umuligt at forestille sig, hvordan det er at gå igennem en hel dag eller en nat uden mad eller følelsen af mæthed. Ikke at kunne stille sulten når den melder sig. Eller som mor at skulle vælge de børn, der må undvære mad netop i dag. Men andre steder i verden er sult og hungersnød desværre blevet en permanent tilstand. Antallet af mennesker som sulter, er steget hvert eneste år siden det historiske fødevarer-topmøde i Rom i 1996. Dette til trods for store fremskridt med sultbekæmpelse i f.eks. Kina, Indien, Sydafrika og en række latinamerikanske lande.

FN's fødevarerorganisation (FAO) vurderer, at der ved udgangen af 2008 var omkring en milliard mennesker, som led af sult og underernæring. Det svarer til næsten hvert sjette menneske i verden. Men FAO, som har det officielle ansvar for at dokumentere antallet af sultende, melder ofte forsigtigt ud, fordi de bygger på et meget usikkert datamateriale, som stammer fra perioden 2003-05. I lyset af fødevarerkrise anerkendte FAO derfor i 2007, at stigningen på 75 mio. sultende mennesker var lavt sat, og man opjusterede tallet i december 2008 med yderligere 40 mio., dvs. 963 mio. mennesker i alt. En række internationale organisationer, herunder Verdensbanken,

skønner, at tallet er endnu højere, og Folkekirkeens Nødhjælp vurderer derfor, at den globale fødevarekrise i de sidste 2-3 år har øget det samlede antal af mennesker, som lider af sult og underernæring i verden til at være mindst en milliard mennesker.

Hertil kommer at yderligere 2 milliarder mennesker lider af fejlnæring, dvs. at de får forkeert eller for dårlig kost. Fejlnæringen skyldes hovedsageligt mangel på jern, A-vitamin, zink og jod, hvilket forringer børns fysiske og mentale udvikling og potentielt medfører alvorlige hjerneskader og blindhed. Ifølge UNICEF hæmmer manglen på jern den mentale udvikling for mellem 40-60 procent af alle børn i fattige lande, og ifølge WHO vil udryddelse af jernmangel kunne øge udviklingslandenes produktivitet med op imod 20 procent. Sultbekæmpelse handler derfor ikke kun om mad til alle, men også om en tilstrækkelig, sund og ernæringsrigtig kost.

De første ofre for sult og hungersnød er børn, som efter længere tids dårlig ernæring har fået svækket deres immunforsvar og derfor ikke overlever helt almindelige sygdomme som f.eks. mæslinger og diarré. De helt små børn, som lever med permanent under- eller fejlnæring, udvikler ofte alvorlige og livsvarige skader, og selv kortere perioder med fødevaremangel har langsigtede konsekvenser. Ifølge det lægevidenskabelige tidsskrift *The Lancet* har børn, som har fået en sund ernæring i deres første to leveår, en indkomst i deres voksne arbejdsliv, der er 50 procent højere end børn, som har lidt af under- eller fejlnæring. Manglen på mad har derfor direkte og målbare konsekvenser for det enkelte menneske og for samfundet som helhed.

De globale kriser

Løsningen på sult er – ikke overraskende – mere mad. Men der produceres faktisk allerede mad nok til alle, og antallet af sultende svarer næsten til antallet af mennesker, som lider af overvægt eller fedme. Sultbekæmpelse er derfor en langsigtet udfordring, der hænger tæt sammen med ulighed, traditioner, manglende viden og manglende muligheder. Fattigdom og manglen på ligestilling er strukturelt betingede barrierer, som er svære at overvinde. Derfor må det kort- og langsigtede arbejde også kombineres med at styrke de fattiges organisationer, så de kan kæmpe for, at retten til mad opfyldes på linje med andre basale menneskerettigheder.

Mad og fødevarekrisen

Verdensmarkedsprisen på basale fødevarer steg med hele 56 procent i perioden 2006-08 og kunne mærkes af alle – rige såvel som fattige. Men fødevarekrisen var særlig katastrofal for verdens fattige i de fødevareimporterende lande, som er afhængige af import af basale fødevarer - f.eks. majs, hvede og ris, der udgør omkring halvdelen af deres samlede kalorieindtag. I mere end 25 lande kunne man sidste år opleve konflikter over adgangen til mad, landbrugsjord og andre naturressourcer, og flere lande rapporterede om optøjer, hvor sultende mennesker gik på gaderne af bar håbløshed.

Fattige familier bruger mellem 60 og 80 procent af deres samlede indtægt på mad, og de voldsomme prisstigninger sidste år betød altså, at en familie på fem, som lever for under 30 kroner om dagen, måtte bruge omkring 10 kroner yderligere på mad. Men

som enhver kan regne ud, går dette regnestykke ikke op. Derfor måtte fattige familier skiftes til at sulte eller forsøge at finde vilde rødder og planter, der ikke er egnede som menneskeføde for at overleve. Selv om det oftest er piger og kvinder, som har ansvaret for at skaffe og tilberede maden til familien, er det oftest dem, der spiser sidst og mindst.

Siden efteråret 2008 har de internationale fødevarepriser været faldende, hvilket skyldes en kombination af en øget fødevareproduktion, kraftigt faldende oliepriser og den faldende dollarkurs. Fødevareproduktionen steg især i de rige lande, mens produktionen i de fattige lande har været nogenlunde stabil. Men selvom fødevarekrisen globalt set er aftagende, ligger priserne forsat væsentlig højere end tidligere. I en række fattige lande og regioner er fødevarepriserne ligefrem højere end i resten af verden. Både FAO og Verdensbanken forudser, at fødevarepriserne vil forblive høje i de næste 10 år. Samtidig er det vanskeligt at vurdere, hvilken indflydelse kombinationen af kriserne vil få på fødevareproduktionen og prisudviklingen. FAO vurderer f.eks., at finanskrisen kan medføre, at mange landmænd mindsker produktionen af frygt for den fremtidige prisudvikling, hvilket vil øge pris-ustabiliteten yderligere og dermed mindske de fødevareimporterende landes adgang til mad.

Mad og finanskrisen

Øget arbejdsløshed, tvangsauktioner, konkurser, bankkrak og faldende aktiekurser. På få måneder er verden blevet kastet ud i en økonomisk recession, som ikke er set siden 1930'erne. Finanskrisen påvirker først og fremmest den globale handel og dermed væksten. Men fattige lande rammes desuden af nedgang i de private udenlandske investeringer, der betyder færre lønnede jobs og reduktion af private pengeoverførsler fra de familiemedlemmer der arbejder i udlandet (også kaldet remittances).

Den internationale valutafond (IMF) måtte i sidste måned yderligere nedskrive forventningerne til den globale vækst, som forudses at blive ½ procent i 2009 - det laveste niveau siden 2. verdenskrig. For udviklingslandene er det særligt den lavere efterspørgsel, faldet i de globale råvarepriser og de strammere finansielle betingelser, som skaber et fald i væksten fra 6 ¼ procent i 2008 til 3¼ procent i 2009. Og ifølge Verdensbanken ventes investeringernes andel i væksten i fattige lande at falde til 3,4 procent i 2009 mod over 13 procent to år tidligere.

I de vestlige lande har politikerne travlt med at vedtage økonomiske redningspakker af astronomiske dimensioner. Men i den fattige del af verden forsætter fødevarekrisen og forstærkes yderligere i kraft af lavere vækst, færre investeringer, øget arbejdsløshed og mindre udviklingsbistand. Verdensbanken vurderer i en nyligt offentliggjort rapport, at antallet af mennesker, som lever i absolut fattigdom, foreløbig er vokset med 46 millioner mennesker i 2008 pga. finanskrisen. Antallet forventes yderligere opjusteret i løbet af 2009.

Dermed er antallet af mennesker i verden, som lever i absolut fattigdom¹ steget til 1,4 milliarder mennesker, og sammenhængen mellem fattigdom og sult er helt åbenlys. Omkring en tredjedel af verdens fattigste betegnes som kronisk fattige, dvs. fattigdommen er blevet en livsbetingelse, som følger dem fra vugge til grav, og som gives videre til den næste generation. For denne gruppe er fattigdommen en ond og selvforstærkende spiral. Antallet af kronisk fattige stiger og udgør den største andel i statistikkerne inden for f.eks. børnedødelighed og underernæring. Det kræver en helt ekstraordinær indsats at nå denne gruppe, som ofte er uden for rækkevidde for de nationale og internationale hjælpeprogrammer.

Finanskrisen betyder, at fremtidsudsigterne for at øge indsatsen mod sult og hungersnød er meget dystre. De rige landes udviklingsbistand er kraftigt faldende. Det samme gælder den internationale handel med fødevarer som dermed mindsker eksportmulighederne. Og endelig begrænses låne- og kreditmulighederne for landmænd, når bankerne er mindre risikovillige. I denne sammenhæng hører fattige lande til kategorien af såkaldt usikre markeder. Derfor vil både små og store landmænd fremover få vanskeligere ved at optage lån, og den øgede priselasticitet giver samtidig mere ustabile priser, hvilket gør det vanskeligt at sikre en rentabel produktion.

Mange sultkatastrofer må efterhånden betegnes som permanente og tilbagevendende og udvikles ofte i områder med stor fattigdom. For at imødekomme denne udfordring er mange regeringer derfor begyndt at udvikle sociale sikkerhedsnet, som sikrer hurtig hjælp, når krisen indtræffer. Sikkerhedsnettene består f.eks. af penge, mad eller såsæd og mindsker dermed de fattiges sårbarhed. Men hele 80 procent af verdens befolkning mangler forsat adgang til sociale sikkerhedssystemer og er derfor prisgivet, når katastrofen indtræffer.

Kun et måltid om dagen i Etiopien

Mahmud bor i et af de marginaliserede og tørkeramte hyrdeområder i det sydlige Etiopien. Jorden er tør og rød, og der vokser flade akacietræer, buske og krat med lange spidse torne. De fleste familier i DaweKechen distriktet i Oromiya regionen lever af at holde dyr som køer, kameler og geder. "Førhen havde vi både kvæg og geder, men fordi det ikke har regnet i lang tid, døde de fleste af mine dyr sidste vinter. Nu har jeg kun én ko tilbage og to geder," fortæller Mahmud.

Ikke langt fra familiens hytte ligger resterne af en af Mahmuds køer. Stanken er ulidelig. Selvom der kun er ribben tilbage, summer fluerne lystigt omkring kadaveret. Ved familiens mark står den eneste nulevende ko. Knoglerne kan ses igennem den løse og tyndslidte hud.

Mahmud viser, hvordan han med en kæp har lavet huller i jorden på sin mark, hvori han har sået de korn, som hans familie har fået i nødhjælp. Jorden egner sig

---

¹ Svarende til en indkomst på under 1,25 dollar pr. dag

slet ikke til at dyrke afgrøder og burde også have været pløjet først for at få et bedre udbytte, men Mahmoud har ingen okser.

Familien på syv overlever derfor af hjælpen fra den etiopiske regerings sikkerhedsnet, som hovedsagelig består af kontanter for at udføre et stykke arbejde. Men hjælpen er næsten nytteløs i denne tid, da der er meget lidt eller intet korn at købe på det lokale marked, og priserne er helt i top. 100 kilo af den lokale kornsort teff kostede sidste år 350 birr eller 175 danske kroner. I år ligger prisen på omkring det dobbelte.

De stigende priser skyldes dels manglende regn og dels, at de lokale ikke producerer nok overskud til at sælge korn på markedet. Derfor har de hårdest ramte i distriktet modtaget akut nødhjælp i form af mad. Mere end 28.000 mennesker i distriktet har brug for hjælp her og nu - men kun 6000 har ifølge myndighederne modtaget hjælp, da budgettet ikke rakte længere. Mahmouds familie er blandt de heldige, som fik ekstra hjælp i denne omgang. Men det er alligevel ikke nok.

”Vi spiser et måltid om dagen. Vi får grød og ristede hvedekerner,” siger Mahmuds kone Habibo Aliyi.

Familiens fem børn er ofte syge og græder, når de er sultne, fortæller hun. Familien håber nu på, at de små grønne spirer, som har kæmpet sig op igennem den tørre røde jord på marken, bliver til noget, som kan spises en dag. De ved nemlig ikke, om de får nødhjælp næste gang, der er en uddeling.

Mad og energikrisen

De politiske målsætninger om at øge produktionen af biobrændsel er en trussel mod den globale fødevarer sikkerhed. Både FAO, Verdensbanken og IMF har i rapporter påvist, at biobrændsel er en af de væsentligste faktorer bag prisstigningerne på fødevarer som f.eks. sukker, majs, oliefrø og palmeolie. Produktionen af biobrændsel har været i voldsom vækst fra 3,2 mia. liter i 2002 til 7,8 mia. liter i 2006. Og selvom prisstigningerne på hvede og ris ikke direkte kan tilskrives efterspørgslen på biobrændsel, er der alligevel en sammenhæng. For når landmænd øger produktionen af biobrændselsafgrøder, mindsker de samtidig produktionen af andre fødevarerprodukter. Ikke overraskende giver det samlet set færre fødevarer på verdensmarkedet.

Hvis EU og USA vælger at fastholde de politiske målsætninger om biobrændsel, vil det ifølge det Internationale Forskningscenter for Fødevarerpolitik (IFPRI) medføre prisstigninger på majs og oliefrø på hhv. 26 og 18 procent i det næste årti. Hvis biobrændselsproduktionen derimod fordobles, øges prisstigningerne på majs og oliefrø til hhv. 72 og 44 procent. Samtidig har en række videnskabelige undersøgelser på det seneste påvist, at den positive effekt at biobrændsel er langt mindre end først antaget, hvis man tager hele produktionsprocessen i betragtning. Og endelig er det værd at

huske, at produktionen af biobrændsel i EU og USA i alt væsentligt støttes med offentlige midler. I bedste fald er biobrændsel en ikke-bæredygtig produktion, som kun har minimal virkning på bekæmpelse af drivhusgasserne. Men i værste fald vil målsætningerne om øget brug af biobrændsel kunne koste tusindvis af menneskeliv, i takt med at det skubber fødevarepriserne yderligere i vejret.

Mad og klimakrisen

Antallet og omfanget af de humanitære katastrofer vokser, og behovet for katastrofehjælp forventes at stige kraftigt i de kommende år. Klimaforandringerne medfører stadig hyppigere og kraftigere tørkeperioder, regnskyl, oversvømmelser og orkaner og påvirker derfor allerede fødevareproduktionen i en lang række lande. Det betyder markante forandringer. I lavlands-landbruget i Afrika, der er afhængig af regnvand, skønner FN's klimapanel, at det samlede udbytte vil falde med op til 50 procent allerede i år 2020, hvilket vil øge antallet af sultende med mellem 40 – 170 millioner mennesker. Klimaforandringerne rammer særligt de fattige og marginaliserede grupper, som typisk bor i udkantsområder, geografisk og økonomisk, og bliver hårdest ramt af tørke, oversvømmelser, jordskred og andre naturkatastrofer. Antallet af flygtninge og internt fordrevne forventes at stige dramatisk i de kommende år, når mennesker må søge væk fra f.eks. tørke. Ifølge Christian Aid vil op imod en milliard mennesker blive internt fordrevne inden 2050 pga. konflikter og klimarelaterede katastrofer. Vi oplever derfor allerede et stigende antal lokale konflikter over adgang til mad, landbrugsjord og andre naturressourcer, hvilket potentielt kan true freden og stabiliteten i lande, som i forvejen er skrøbelige.

De internationale donorer har svært ved at finde finansiering til de humanitære katastrofer. Kun omkring en tredjedel af FN's humanitære appeller i de mindst udviklede lande finansieres, og den humanitære bistand udgør under 10 procent af den samlede globale udviklingsbistand. Derfor slog WFP alarm i foråret 2008 og fik overraskende hjælp fra Saudi Arabien, hvilket gjorde det muligt at opretholde hjælpen til de omkring 73 millioner mennesker, som er afhængige af WFPs nødhjælp. Men også i 2009 vil WFP og andre nødhjælpsorganisationer have behov for yderligere ressourcer og hurtig handling fra donorerne. Manglen på tilstrækkelig og fast finansiering til de humanitære katastrofer er en helt igennem uholdbar situation, som forsinker og besværliggør en i forvejen vanskelig indsats.

Fødevarekrisen har naturligvis haft store konsekvenser for nødhjælpsindsatsen, idet organisationernes købekraft er blevet kraftigt reduceret. Men det er vanskeligt at lave en samlet opgørelse over konsekvenserne af de højere fødevare- og energipriser for Folkekirkens Nødhjælp, idet vi arbejder i 24 lande over hele kloden igennem flere hundrede partnere. Det er dog ikke helt urealistisk at sammenligne vores katastrofeindsats med Verdensfødevareprogram (WFP), som i 2008 oplevede en stigning på hele 35 procent i operationelle omkostninger, alene på grund af prisstigninger på fødevarer og transport. En tredjedel af WFPs fødevarehjælp blev bogstavelig talt spist op af prisstigningerne i 2008.

Løsningen er en global landbrugsrevolution

Langt størstedelen af verdens fattigste og sultende lever i landdistrikterne og kan selv være med til at øge produktionen af fødevarer, hvis de støttes i adgangen til ressourcer, markeder og beslutningsprocesser. Men selvom øget produktion og vækst i landbrugssektoren af mange anses for den mest langsigtede løsning på fødevarekrisen, har de nationale regeringer og de internationale donorer nedprioriteret støtten til landbrug og fødevarer sikkerhed i de seneste årtier. De nationale regeringer afsætter gennemsnitligt omkring 4 procent til landbrugsudvikling til trods for, at den Afrikanske Union havde en fælles målsætning om at nå 10 procent i 2008. Og den internationale donorstøtte er faldet kraftigt fra omkring 15 procent af den globale bistand i 1980'erne til omkring 4 procent i dag. Samtidig er mange bistandsindsatser ofte ad hoc, tidsbegrænsede og utilstrækkelige og får derfor sjældent nogen langvarig og bæredygtig gennemslagskraft.

Selvom fødevarekrisen var en absolut topprioritet på den internationale politiske scene sidste år, og der blev afgivet mange nye løfter om øget hjælp til verdens fattigste på topmøder i bl.a. Rom, Hokkaido og New York, er det stadig uklart, hvordan og hvornår de mange milliarder dollars kommer til udbetaling. FN vurderede i efteråret, at kun omkring en tredjedel af løfterne om fødevarer hjælp og øgede investeringer i landbruget er blevet gennemført, og opfordrer samtidig til, at den internationale donorstøtte til landbrug og fødevarer sikkerhed stiger til 10 procent af den samlede bistand i løbet af de næste fem år.

Efter 50 år med lave og ustabile fødevarer priser for verdens fattige landmænd - blandt andet på grund af de rige landes landbrugspolitik - udgør de højere fødevarer priser naturligvis en enestående chance for nogle af verdens fattigste lande til at revitalisere en hensygnende landbrugssektor og dermed forbedre den økonomiske udvikling. Men det forudsætter, at landmændenes adgang til markederne forbedres, og at de fattige i byområderne beskyttes mod prisudsving. Det er alligevel bemærkelsesværdigt, at Verdensbanken vurderer, at de høje fødevarer priser hovedsagelig vil have en negativ effekt og derfor med stor sandsynlighed vil øge antallet af fattige og sultende.

Lokalt produceret fødevarer hjælp er et væsentligt element i en styrket landbrugssektor. Der er f.eks. en direkte sammenhæng, når WFP opkøber lokalt produceret mad for omkring 1 milliard dollars årligt, hvilket dermed overstiger Verdensbankens årlige landbrugsbistand til Afrika. Men der er forsat et stort potentiale for forbedringer, idet omkring 70 procent af FN's fødevarer hjælp forsat produceres i verdens rigeste lande.

Nyprotektionismen breder sig

Viljen til at bekæmpe global fattigdom ved hjælp af et mere retfærdigt handelssystem befinder sig på et historisk lavpunkt. Verdenshandelsorganisationen (WTO) har siden 2001 forsøgt at afslutte den såkaldte udviklingsrunde, som netop blev iværksat for at hjælpe nogle af verdens fattigste lande. Men de rige og fattige lande står langt fra hinanden i forhandlingerne, og vi oplever i stedet en nyprotektionistisk bevægelse, som ønsker øget markedsregulering. Mere end 30 lande har indført nye toldmure og

opbygget nationale fødevarelagre. I januar 2009 reintroducerede EU Kommissionen f.eks. eksportstøtten på ost, smør og mælkepulver for at bistå de kriseramte mejerier og mælkeproducenter. Men de nye forhindringer forværrer imidlertid kun situationen for de fødevareimporterende lande og er samtidig med til at vanskeliggøre et evt. kommende gennembrud i WTO-forhandlingerne.

Udviklingsbistanden falder

Den globale udviklingsbistand har været faldende siden 2005, og den lavere vækst vil ikke overraskende betyde yderligere fald i udviklingsbistanden. Under den forrige økonomiske recession i 1990'erne faldt udviklingsbistanden med næsten 25 procent, og de rige landes samarbejdsorganisation (OECD) ser meget pessimistisk på fremtiden. Hvis den nuværende praksis forsætter, vil EU-landene levere cirka 500 milliarder kroner mindre i udviklingsbistand end oprindeligt lovet i perioden 2005 til 2010. Foreløbig har Irland, Italien og en række østeuropæiske lande meddelt, at de vil sænke udviklingsbistanden i 2009. Andre lande forventes at følge efter. Dermed har det desværre lange udsigter for FN's forslag om en øget finansiering på mellem 25 – 40 milliarder dollars om året til at sikre global fødevarerikkerhed, sociale sikkerhedsnet, landbrugsudvikling samt velfungerende fødevarermarkeder.

Mad er en rettighed

For Folkekirkens Nødhjælp er det vigtigt at understrege, at retten til mad ikke kun er en moralsk forpligtelse, men en universel menneskerettighed, som vi alle har forpligtet os til at efterleve. FN's menneskerettighedsråd understreger klart dette, når det anerkender adgangen til mad på linje med ytringsfrihed og frihed for undertrykkelse. Men selvom alle regeringer burde udarbejde nationale planer og målsætninger for fødevarerikkerhed, bliver det sjældent indarbejdet i væsentlige politikker og budgetter. Ifølge FAO er fødevarerikkerhed totalt fraværende i halvdelen af de afrikanske landes nationale fattigdomshandlingsplaner, som er grundlaget for landenes fremtidige udviklingsbistand og låntagning.

Afrikas kvinder må styrkes

Kvinderne udgør ofte rygraden i landbrugsproduktionen og den uformelle sektor, og de står globalt set for mere end halvdelen af verdens fødevarerproduktion. Alligevel er kvinder ofte oversete og udelukket fra at deltage i det økonomiske og politiske liv. Den typiske afrikanske kvinde er eneforsørger til en stor udvidet familie og afhængig af et subsistenslandbrug på omkring en hektar eller mindre. Hun har ingen adgang til kunstvanding eller basale services, og hun er afhængig af børnenes manuelle arbejdskraft. Kvinderne prioriterer mad, ernæring og børns bespisning væsentligt højere end mænd. Bistandsindsatser må derfor inkludere et stærkt fokus på kvinders rettigheder, garanti for kvinders ejendomsret og arveret til jord og andre værdier, et opgør med de patriarkalske strukturer samt øget adgang til nødvendige input som f.eks. såsæd, kunstgødning, rådgivning og kreditter.

Danmark kan øge indsatsen

Danmark har traditionelt haft udviklingen af landbruget og landdistrikterne som en høj prioritet. Men dansk støtte til landbrugsområdet bliver fremover koncentreret, dvs. at antallet af sektorprogrammer falder fra 7 til 5 landbrugsprogrammer, og støtten vil fremover være en integreret del af den danske bistand til erhvervsudvikling. Landbrugsprogrammet i Tanzania er allerede nedprioriteret, og støtten i Kenya og Uganda vil forsvinde omkring 2010. Selvom regeringen anerkender behovet for større støtte, skal man lede langt efter konkrete håndtag i den seneste bistandspolitiske plan, som dækker perioden 2009-2013. Udover et ekstraordinært bidrag til den Internationale Fond for Landbrugsudvikling (IFAD) og mindre landbrugsprogrammer i Niger og Mali er det svært at få øje på en samlet dansk strategi for løsning af fødevarekrisen.

Folkekirkens Nødhjælp anbefaler

Fra vores arbejde rundt om i verden ved vi, at bæredygtige løsninger kun kan virkeliggøres, hvis den politiske vilje er til stede – både globalt, nationalt og lokalt. I Danmark må den danske regering og Folketingets partier gå sammen om at iværksætte konkrete initiativer, der står mål med de globale udfordringer, og i de fattige lande må befolkningerne støttes i at fastholde deres regeringers forpligtelser.

Det er ikke første gang, verden oplever drastiske prisstigninger på fødevarer. Forskellen er imidlertid, at denne gang skyldes det ikke alene tørke, kraftig regn eller andre naturfænomener. Hovedårsagen skal findes i uigennemtænkte politiske målsætninger, uopfyldte løfter og de globale konsekvenser af vores egen levevis. Løsningerne skal derfor også komme fra de selvsamme rige lande, som har skabt problemerne. Verdenssamfundet må derfor holdes fast på, at det har en forpligtelse og et ansvar over for den fattigste del af befolkningen. Mad er ikke kun en moralsk forpligtelse, men en basal rettighed, som vi alle har pligt til at fremme.

Folkekirkens Nødhjælp efterlyser derfor en samlet og global strategi, der markant øger investeringerne i fødevarer sikkerhed og landbrugsudvikling. Udover at være en effektiv strategi mod sult og fattigdom, vil det skabe øget vækst, sikre nye arbejdspladser og medvirke til at løse klimaproblemerne. Vi vil med andre ord høste mange gevinster på samme tid.

Danmark kan bl.a. bidrage til en global strategi ved hjælp af følgende initiativer:

- Danmark må aktivt støtte FN's forslag om en global strategi til løsning af fødevarekrisen, som inkluderer global fødevarer sikkerhed gennem sociale sikkerhedsnet, landbrugsudvikling, sikring af retten til mad samt velfungerende fødevaremarkeder.

- Danmark må i samarbejde med de nationale regeringer gøre op med mere end tyve års underprioritering af udviklingsbistand til landbrug og udvikling ved senest i 2012 at øge den direkte udviklingsbistand til fødevarerikkerhed og landbrugsudvikling til 10 procent af den samlede danske bistand.
- Den danske regering må øge støtten til landbrugsforskning og udvikling, herunder udvikling af tørkeresistente og næringsrige plantesoerter til gavn for verdens fattigste landmænd samt en international undtagelseserklæring i TRIPs aftalen, der giver fattige landmænd ret til frit at bruge den nyeste såsæd og den bedste landbrugsteknologi
- Danmark må arbejde for en ambitiøs global klimaafale og gå forrest i mobiliseringen af markant flere ressourcer ved at introducere nye finansieringsmekanismer, som kan kompensere for og understøtte de fattigste lande i at tilpasse sig konsekvenserne af klimaforandringerne.
- Den danske regering bør aktivt støtte Verdensbankens forslag om, at de rige lande afsætter mindst 0,7 procent af deres egne finanskrisepakker til en øget indsats i de mest sårbare lande.

Folkekirkens Nødhjælp arbejder for en verden uden sult og fødevarerikkerhed ved at støtte partnere til at nedbryde de politiske, strukturelle og sociale barrierer, der i øjeblikket forhindrer fattige mennesker over hele verden i at kræve deres ret til mad. Vi ser en klar sammenhæng mellem fattigdom, sult og klima og dermed opnåelsen af det første internationale fattigdomsmål om at halvere antallet af mennesker, som lever for under én dollar om dagen og andelen af mennesker, som lever i hungersnød inden år 2015.

”Hvert sjette menneske sulter”, er udgivet af Folkekirkens Nødhjælp, februar 2009
Rapporten er udarbejdet af Morten Emil Hansen (ansvarlig) med bidrag fra Semine
Bojsen Træden og Malene Haakansson.

Litteraturliste;

- ActionAid; Failing the rural poor (2008)
- Africa Progress Panel; Africa’s Development (2008)
- Chatham House; The Feeding of the Nine Billion (2009)
- Christian Aid; Human tide: the real migration crisis (2007)
- Donald Mitchell; A World bank Note on Rising Food Prices (2008)
- FAO; The State of Food Insecurity in the World (2008)
- Folkekirkens Nødhjælp; Notat om den globale fødevarekrise (2008)
- Folkekirkens Nødhjælp; Notat om 2015-topmødet i New York (2008)
- IFPRI; The world food situation (2007)
- IFPRI; Food and Financial Crisis (2008)
- ODI; Rising food prices: A global crises
- Oxfam; Causing Hunger (2006)
- Oxfam; A Billion Hungry People (2009)
- UN; Report of the Special Rapporteur on the right to food, Jean Ziegler (2008)
- World Bank; Rising Food and Fuel Prices: Addressing the Risks to Future Generations (2008)
- World Bank; A Note on Rising Food Prices (2008)
- World Bank; Global Economic Prospects (2009)